

СУЧАСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРИКЛАДНИЙ ДОСВІД («ПОЛУНИЧНИЙ» ПІДХІД АБО ТОТАЛЬНА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ)

CURRENT ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COMMUNITIES: LEGAL REGULATIONS AND APPLIED EXPERIENCE («STRAWBERRY» APPROACH OR TOTAL INDUSTRIALIZATION)

Христина Приходько

*докт. юрид. наук, професор, головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної Ради України*

Khrystyna Prykhod`ko

Dr. in Law, Professor, Senior Research Fellow, Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine

Ключові слова: сільські території, агровиробництво, індустриальні ініціативи

Key words: rural territories, agricultural production, industrial initiatives

Явище і процес, що стали об'єктом нашої уваги, з кожною миттю набувають нових змісту і форм. Причинами такої ситуації є об'єктивні та суб'єктивні обставини. В глобальному сенсі, ідеться про цілі розвитку кожної людини та суспільств, природні процеси, досягнення науково-технічного прогресу та збільшення інформаційних потоків. В локальному сенсі, ідеться про розвиток територій, «зелену» економіку, гідну зайнятість, соціально спрямовану інфраструктуру тощо. Однак, первинним критерієм локального розвитку видається організаційно-просторовий. Це поняття багатогранне. У той же час це лише відкриває нові можливості для переосмислення значення простору в житті людини, громади, суспільства, людства. Огляд підходів до визначення поняття організації простору в контексті дослідження власне економічних сторін розвитку громад став імпульсом для співвіднесення цих явищ і процесів.

З позиції економічної теорії домінантами економічного простору вважають: географічний простір; ресурсний потенціал; спільний ринок - вільне переміщення товарів, робіт і послуг, а також факторів виробництва; єдність економічного та правового простору, диференціація (із збереженням просторових властивостей і параметрів) і циклічність розвитку економічної діяльності.

Сільська громада. В світлі прогресивних міжнародних тенденцій розвитку територій варто виділити тенденцію «озеленіння» та очищення простору. Як наслідок, розвиватиметься сучасна теорія і практика деурбанізації громад та «зеленої» економіки територій. Приклад такого типу економіки дуже простий - «полунична агрокультура». Успішно продемонстрована, наприклад, громадою села Лосятин Тернопільської області. Партнерський проект із створення полуничного кооперативу було впроваджено в рамках співробітництва Міжнародного благодійного фонду «Добробут Громад», «Данон Екосистем Фонду», компаній «Дантрейд», «Данон» в Україні та Heifer International (США). Полуничний кооператив було створено в 2011 р. на базі існуючого в селі Лосятин молочного кооперативу «Лосятинське молочне джерело», а вже в 2012 р. засаджено перших 10 га полуниці. Станом на червень 2016 р. площі насаджень займають 23,5 га [1]. Такі ініціативи людей концептуально відповідають векторам Угоди

про асоціацію з ЄС, зокрема змісту 17 Глави «Сільське господарство та розвиток сільських територій». Заохочення сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, з урахуванням необхідності захисту навколишнього середовища і тварин, зокрема поширення застосування методів органічного виробництва й використання біотехнологій, *inter alia* шляхом впровадження найкращих практик у цих сферах, - один з векторів сільського господарства та розвитку сільських територій [2].

Агрокультура - один із пріоритетів розвитку сільських територій у світлі нормотворчих ініціатив. Про це свідчить спрямованість Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. Відповідно до Стратегії для України як держави, орієнтованої на експорт сільськогосподарської продукції і яка володіє практично незрівняним сільськогосподарським виробничим потенціалом, прогнозовані зміни на світовому ринку є дуже оптимістичними. Прогнозується зростання попиту та експорту як товарів, щодо яких Україна вже є сильним гравцем та може досягти додаткових значних переваг за рахунок підвищення ефективності, так і продуктів переробки з високою доданою вартістю, щодо яких потенціал країни використовується далеко не на повну потужність. У зв'язку з тим, що Україна вже багато років виступає потужним експортером сільськогосподарської продукції вона вже має більшу частину необхідної інфраструктури, ділові стосунки, контакти і досвід здійснення експортної діяльності та може в подальшому розвитку на них спиратися [3]. Справді, громади можуть суттєво сприяти не тільки подальшому аграрному розвитку, а й трансформувати звичний споживчий підхід у природокористуванні на культуру екосільського господарства. Проте сільські території, як зазначено в цій Стратегії, це місце не тільки виробництва, а й проживання і роботи значної частини населення України. Це не тільки продовольча безпека, а й культурна сторона життя переважної частини українців. Тому слушними видається занепокоєння експертів з питань розвитку територій щодо ризиків чинної публічної політики в сфері розвитку сільських територій. Зокрема, зауважується, що підвищення заможності агровиробників - це не розвиток села. Це не допоможе його розвитку, не поліпшить життя людей, не утримає їх на цих територіях [4]. Достатньо категоричні оцінки можна вважати небезпідставними зважаючи на широку механізацію процесів землекористування.

Міська громада. В Україні спостерігається тенденція тотальної індустріалізації. Із прийняттям Закону України «Про індустріальні парки» 2013 р., одним з напрямів розвитку об'єднаних територіальних громад стає індустріальний парк, що теж має на меті розвиток масштабних проектів, а не ініціативи кожного. Зважаючи на те, що менеджмент громад вбачає вектор промислової індустріалізації одним з пріоритетних напрямів економічного розвитку громад [5], необхідні розробка та ухвалення довгострокових стратегій/концепцій/програм розвитку громад, орієнтованих на балансування індустріальних і аграрних ініціатив. Це ж стосується й інших культурних (у широкому сенсі) векторів розвитку сучасних громад. Зокрема, ідеться про баланс залучення людини та техніки, оскільки це в подальшому безпосередньо визначатиме концепцію гідної зайнятості в Україні.

Перелік літератури та джерел інформації

1. Від вирощування полуниці до відродження українського села // Про все. 2016. URL: <https://provse.te.ua/2016/06/vid-vyroschuvannya-polunytsi-do-vidrozhennya-ukrajinskoho-sela> (дата звернення 10.10.2017).
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення 1.10.2017).
3. Проект Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства й сільських територій в Україні на 2015-2020 рр. URL: <http://minagro.gov.ua/system/files/Єдина%20комплексна%20стратегія%20розвитку%20сільського%20господарства%20та%20сільських%20територій%20на%202015-2020.pdf> (дата звернення 1.10.2017).

4. Ткачук А .Ф. Збагачення агровиробників - це не розвиток села // Дзеркало тижня. 2016. 23 квітня. URL: <https://dt.ua/ECONOMICS/ekspert-pro-derzhpolitiku-zbagachennya-agrovirobnikiv-ce-ne-rozvitok-sela-206599.html> (дата звернення 1.10.2017).
5. Резолюція XII Щорічної конференції малих міст // Асоціація малих міст України. 2017. 28-29 липня. URL: <http://ammu.com.ua/news-ammu/dayzhest-xii-shhorichnoyi-konferentsiyi-malih-mist-ukrayini.html> (дата звернення 10.10.2017).